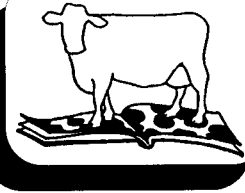

שונות ומשונות

פינת הלשון

סְלַנג – כאשר השפה יוצאת לתרבות זרה

SLANG

במידה רבה מהסתננות מילים משפות זרות לתוך האנגלית, או העברית במקרה שלנו. נראה שגם הסיבה היא דומה – הן באמריקה כמו גם בישראל מורגשת השפעת המהגרים מארצות תבל בהעניקים ערכים שגורים בפיהם לשפת המקום המקורית. אין כלל שאלה, אם זה יפה או לא. הבעיה מתחילה רק, כאשר שוכחים את קיום השפה המקומית התקנית, כי אז מידלדל אוצר הביטוי השקול וההגיוני הדרוש לכל מי שרוצה שיבינו אותו במדוייק גם בגוונים הדקים יותר של מינוחיו.

בכלל, קשה לתאר דיון מדעי-מקצועי מעמיק בלי להזיק לשפה תקנית, הוטה. אינני משוכנע, שאבות אבותינו כולם דיברו אך ורק בסגנון ובשפת הנביאים. אולם, את המסורת העבירו לנו במשך מאות דורות בשפת המקור; זה בסיס איתן מספיק על מנת שיוכל להתחדש תדיר ולהתעשר.

אם כך, נשאלת השאלה עד איפה ובאיזה מידה שפה יכולה לקלוט ביטויים זרים מבלי לאבד עצמה לדעת?! לאור האמור כאן למעלה, נקודת השובע של קליטת עגה זרה לא תגיע כל עוד עמך לומד את עיקר שפתו וידע להשתמש

המונח האנגלי slang מקורו לוט בערפל, כיאה למונח המשמש מזה דורות רבים לאיפיון אורח דיבור בלתי רשמי, מבחינת טוהר השפה, בעצם של כל שפה ולא רק האנגלית.

slang *n. & v.* **1. n.** Words and phrases, or particular meanings of these, that are in common informal use, but generally considered not to form part of standard English, and often used deliberately for picturesqueness or novelty or unconventionality; words etc. either entirely peculiar to or used in special senses by some class or profession, cant, (*racing, thieves', theatrical, schoolboy, etc., slang*). **2. v.i. & t.** Use abusive language (to); ~'ing-match, prolonged exchange of insults. [18th c. cant, of unkn. orig.] **slā'ng** *ŷ a.* Of the character of slang; fond of

OXFORD CONCISE DICTIONARY

עם זאת, אין ספק שהמונח זכה למולידים רבים ומגוונים, ולא דוקא משמנה וסלתה של החברה "המעודנת". בזאת אפשר להיווכח על פי הסבריהם של שני מילונים מפורסמים לשפה האנגלית: Oxford Concise Dictionary (בהוצאת אוניברסיטת אוקספורד, אנגליה), ומצד שני המילון המלא של Webster's 20th Century Dictionary (הוצאה אמריקאית) במשקל 4.770 ק"ג. מי שרוצה, יתעמק נא בהבדלים הסגנוניים בין שני המילונים, אם גם הכיוון די דומה; אולי רק שוני של גישה ישירה יותר, או פחות.

לעומת זאת, המילון העברי של א. אבן-שושן מסתפק בקיצור רב של תיאור ושימוש הסלנג, בעיקר ככל שמדובר בשפה העברית. ישנו קו משותף בסלנג האמריקאי של האנגלית ובמקבילו בשפתנו העברית: שניהם ניזונים

סְלַנְגִּים • יֵעָה דְּבוּר הַמוֹנִי, מִלָּה אוֹ צְרוּף־מִלִּים שְׂנוּצְרוּ לְעֵת־מִצָּא עַל־יְדֵי חוּג מְסִים בְּחֻבְרָה (נֶעֱר, תְּקִלִּים, אֲנִשִּׁי־מִחֻתְרָת וְכְדוּמָה) וְקִנּוּ לָהֶם מְהֻלְכִים נִם בְּצַבּוּר. – [סְלַנְגִּים] • סְלַנְגִּי • מִי שֵׁשׁ בּוֹ מְשׁוּם סְלַנְג, (דְּבוּר) הַמוֹנִי.

מילון אבן שושן

לועזי, כאשר ישנו מונח עברי מקביל, מדויק ואפילו כבר מקובל מזמן.

הנה כמה דוגמאות של מונחים לועזיים כפי שגם חוקרים ומדענים אוהבים להשתמש בהם, לא רק דפתנים "חסרי השכלה גבוהה": במקום לומר מפעם נוהגים פולסטור, כאילו זה יותר חכם או מדויק – לא, זה בדיוק אותו דבר. אנא, השוו בעצמכם: המפעם גזור מן הפעל לפעום, והפולסטור מן הפעל הרומי pulsare – ממש אותו דבר.

או למשל, תסיסה מן הפעל לתסוס, ויש שדוקא אומרים פֶרְמֶנְטַצִיָה, כאילו זה יותר מסביר את התהליך. בשני המונחים מתכוונים לאותו דבר: תהליך הנגרם (למשל) על ידי שמרים או/ו סוכרים ותוך יצירת חום, וגם בועות לעתים, עשוי לגרום לשינויים מהותיים בחומר שתסס, ראה תחמיץ. השורש הרומי = fermentare = לתסוס הביא לידי פרמנטציה = fermentation.

יש המגוימים ונוקטים מונח לועזי "דור" משמעי, אם גם שבינתיים התקבל לנושא אחד ויחיד; הכוונה ללקטציה. לקטציה = lactation = מקובלת בעולם שלנו כמונח מקביל לתחלובה העברית – ולא הוא. בעוד הראשון גזור מן הפעל הרומי lactare, הווה אומר להניק, להניב חלב (לאו דוקא באמצעות חליבה, אולי גם ביניקה על ידי הוולד הרך) – לעגלי בשר משתמשים במונח תחלובה. ובכלל, כל המילים המסתיימות בסופית אֶצִיָה נשמעות שחוקות, צורתן מזכירה יותר פולנית או שפות סלבויות אחרות של העליות הראשונות.

יכולנו להמשיך עד אין קץ בדוגמאות כאלה, אך המסר ברור: לדבר עברית רהוטה לא בהכרח מנוגד לתדמית של אדם מתקדם, כשם ששימוש בלתי נמוע במונחים לועזיים שאין להם מקביל בעברית אינו מצביע דוקא על סנוביות או יהירות.

מרדכי מלען

בה ולבטא רעיונותיו, מאוויו וזיקתו לתרבותו המקורית.

אין לחשוש כל כך מן השימוש במילים וביטויים "סלנגיים" בפי קבוצות גיל ומקצוע שונות – נועד וחיילים, פועלים וסוחרים, חקלאים ועובדי שירותים בסיסיים, גנבים ורמאים למיניהם – כל אחד לפי נושא התמחותו בחיים. עצם המגע היומיומי בין בני עדות שונות ו"בוגרי עליות" מכל ארצות תבל כמעט מכתוב שימוש והעברה של מילות סלנג ועגה אופייניות לזה ולזה.

slang, *v.*, obsolete past tense of *sling*.
slang, *n.* A promontory. [Prov. Eng.]
slang, *n.* 1. [*pl.*] Fetters worn by convicts; so called from being slung on their legs from their waist by a string, to prevent slipping down.
 2. Among London costermongers, a counter-felt weight or measure.
 3. A traveling show or booth.
 4. A watch chain. [Thieves' slang.]
slang, *n.* [Origin obscure; prob. allied to *sling* in such phrases as *to sling* epithets, *sling* reproaches, etc., and, in same sense, to Norw. *sleng*, a slinging, a device, from *slengja*, to sling.]
 1. Colloquial words or phrases having hardly the stamp of general approval, and often regarded as inelegant, incorrect, or even vulgar. Slang may consist either of unmeaning jargon to which restricted specific meanings have been given, or of expressions apparently legitimate, but used in an arbitrary, capricious, or grotesquely metaphorical sense.
 2. Originally, thieves' jargon; the cant expressions used by vagabonds, beggars, and thieves.
slang, *a.* Inelegant and unauthorized; slangy; as, a *slang* expression.
slang, *v.t. and v.l.*; slanged, *pt., pp.*; slanging, *ppr.* I. *v.t.* To use slang; to make use of vulgar or abusive language.
 II. *v.l.* To address in vulgar, abusive language; to abuse with slang.
slang'iness, *n.* The quality or state of being slangy.
slang'ism, *n.* A slang expression; the use of slang.
slan'gous, *a.* Slangy. [Rare.]
slang'whang'er ('hwang'), *n.* A noisy dema-

WEBSTER'S 20th century dictionary

נדמה שהבעיה צצה דווקא בקרב המשכילים, או שמא כאלה המנסים להיראות משכילים על לא עוול בכפם. דוקא אלה מחדירים בלי הרף מונחים לועזיים לשפת היום-יום – ולא תמיד במקום הנכון, יש לומר. כפי שאמרנו: מילים לועזיות, זה ענין של מזל. אין צורך לתקוע מונח